

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2143

av Veronica Lindholm m.fl. (S)

Rättshjälp vid skadereglering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det görs en uppföljning av de beskrivna förhållandena som ger underlag för att bedöma om nuvarande regler behöver ändras, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Fram till 30 juni 1988 kunde en person få allmän rättshjälp vid personskadereglering, alltså under pågående skadereglering. De juridiska ombudens arvode reglerades då till största delen via den allmänna rättshjälpen. Efter 30 juni 1988 kunde den enskilde inte längre få allmän rättshjälp. Det egna försäkringsbolaget blev den skadades faktiska juridiska motpart. Därefter lovade försäkringsbolagen ersätta den skadade för ombudskostnaderna. Försäkringsinspektionen (numera Finansinspektionen) och Domstolsverket fick ett uppföljningsuppdrag. Domstolsverket vet inget om detta och Finansinspektionen har meddelat att de inte har resurser till en uppföljning.

När rättshjälpslagen ändrades omfattades alla typer av mål, men enbart om man hade väldigt liten inkomst kunde ersättning utbetalas. En vanlig löntagare får aldrig hjälp i en tvist vid tingsrätten. Ett sätt att ändra detta skulle t ex kunna vara att höja inkomstbeloppet för att få tillgång till statlig rättshjälp eller höja beloppet i hemförsäkringen eller båda alternativen. Vid tvist i domstol, efter avslutad reglering, fick man fram till 1997 rättshjälp under förutsättning att man inte tjänade för mycket. 1997 togs rättshjälpen bort och den ersattes med rättsskyddet i hemförsäkringen eller fordonsförsäkringen. Rättsskyddet är därmed begränsat beloppsmässigt till nackdel för

de skadade. Den som ger sig in i en tvist riskerar att hamna i en skuldfälla vilket försäkringsbolagen bör vara medvetna om.

Det är anmärkningsvärt att Sverige inte tagit större hänsyn till EU-direktiv och EU-rekommendationer i diskussioner och utformning av berörd svensk lag under årens lopp. Fram till 1976 angav dåvarande försäkringsavtalslagens 34 § (FAL) att försäkringsbranschens verksamhet skulle bedrivas enligt god försäkringssed. Försäkringsförbundets responsumverksamhet var den klagoinstans dit man kunde vända sig för att pröva om försäkringsbolagen brutit mot god försäkringssed. Det kunde gälla skaderegleringsteknik, preskriptionsfrågor etc. Den skadedrabbade – eller dennes ombud – kunde vända sig till Försäkringsförbundets responsumverksamhet som då hade att avgöra om bolagets agerande var förenligt med god försäkringssed. Denna verksamhet upphörde dock 1997.

Försäkringsförbundet motiverade det bl.a. med att responsumverksamheten endast gav rekommendationer och att det inte fanns några sanktionsmöjligheter mot de bolag som valde att inte följa rekommendationer, att bolag införde så kallade kundombudsmän, samt att det stod de inblandades parter fritt att gå vidare till domstol. I och med avskaffandet av responsumverksamheten blev det i praktiken fritt fram för bolagen att efter eget bestämmande reglera – eller avslå – ombudskostnader under skaderegleringstiden i försäkringsvillkoren. Den försäkrade hade inte laglig rätt till sådan ersättning enligt svensk lag, och försäkringsbranschen hade inte längre vare sig formella eller etiska krav på sig längre. Praxis utformades ensidigt av försäkringsbolagen, dels genom successiva villkorsförsämringar, dels faktiskt tolkningsföreträde av försäkringsvillkoren.

Statlig rättshjälp finns kvar för grova våldsbrott men inte för de personskadade (personer som skadas i trafiken, inom vården, genom brottsliga handlingar, halkolyckor, olycksfallshändelser, arbetsskador m.m.).

Veronica Lindholm (S)

Björn Wiechel (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Isak From (S)

Katarina Köhler (S)

Roza Güclü Hedin (S)